

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. október 20.

TÖRTÉNELEM
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2010. október 20. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban a lényeg megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszlevelet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlapon utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztató:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a kereszténység főbb tanításaihoz kapcsolódik.

Melyik bibliai személy neve hiányzik az alábbi idézetekből? A nevet írja a táblázatba, a név mellé írja oda, hogy az idézet az Ó- vagy az Újszövetséghez köthető! (Elemenként 0,5 pont.)

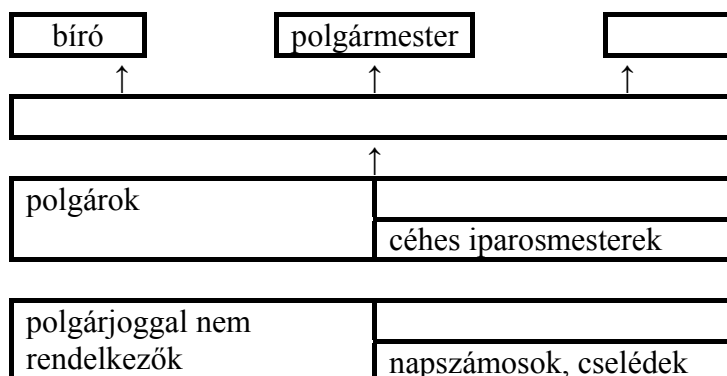
- a) „..... még mindig lihegett a dühtől, és halállal fenyegette az Úr tanítványait. Elment a főpaphoz, s arra kérte, adjon neki ajánlólevelet a damaszkuszi zsinagógához, hogy ha talál ott embereket, férfiakat vagy nőket, akik ezt a tanítást követik, megkötözve Jeruzsálembe hurcolhassa őket. Már Damaszkusz közelében járt, amikor az égből egyszerre nagy fényesség vette körül.”
- b) „Én vagyok az út, az igazság és az élet – válaszolta - Senki sem juthat el az Atyához, csak általam. Ha engem ismernétek, Atyámat is ismernétek, de mostantól fogva ismeritek és láttátok.”
- c) „Te karddal, lándzsával és dárdával jössz ellenem, de én a seregek Urának, Izráel csapatai Istenének a nevében megyek ellened, akit te kicsúfoltál. [...] Belenyúlt a tarisznyájába, kivett belőle egy követ, a parittyájával elröpítette, és úgy homlokra találta a filiszteust, hogy a kő belefúródott a homlokába, és arccal a földre zuhant.”

	Név	Ószövetség vagy Újszövetség
a)		
b)		
c)		

3 pont	
--------	--

2. A feladat a középkori városok történetéhez kapcsolódik.

Az ábra a középkori város társadalmát és fontosabb intézményeit, tisztségviselőit mutatja be. Írja be a megfelelő fogalmak betűjelét az ábra üres mezőibe! *Egy fogalom kimarad!* (Elemenként 1 pont.)

- a) kereskedők b) plébános c) legények, inasok
d) városi tanács e) jobbágyparasztok

4 pont	
--------	--

3. A feladat a XV. századi magyarországi törökellenes küzdelmekhez kapcsolódik.

A forrás és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 1 pont.)

„A következő napon [...] amint megvirradt, a mieink máris megpillantották Mohamed ostromra kész seregét. Először is kivételesen nagy ércágyúkból kilőtt kövekkel a törökök a falakat megállás nélkül döngették és rongálták, míg azok végül többnyire összeomlottak. A mieink, bár kényszerűségből felhagytak a fal védelmezésével, makacsul védték a belső területet. Miután mind két részről közel négy órán át keményen harcoltak, egy hatalmas török csapat utat törve a falak romjain keresztül [...] betört a városba. Corvinus [...] az övéihez sietett; biztatta, lelkesítette, tüzelte őket [...] Elérte tehát, hogy a mieink megújult küzdelemben a török támadásnak bátran ellen álltak [...] Késő estig harcoltak, akkor a halhatatlan Isten megadta, hogy a mieink hatalmas támadása az ellenséget a városból kiűzte arrafelé, ahol oda betört. Mohamed, amint észrevette ezt, felhagyva az ostrommal eltávozott.” (Petrus Ransanus: Nándorfehérvár ostromáról)

a) Mi a közismert neve a szövegben szereplő Corvinusnak, az országos főkapitánynak?

(keresztnévvel)

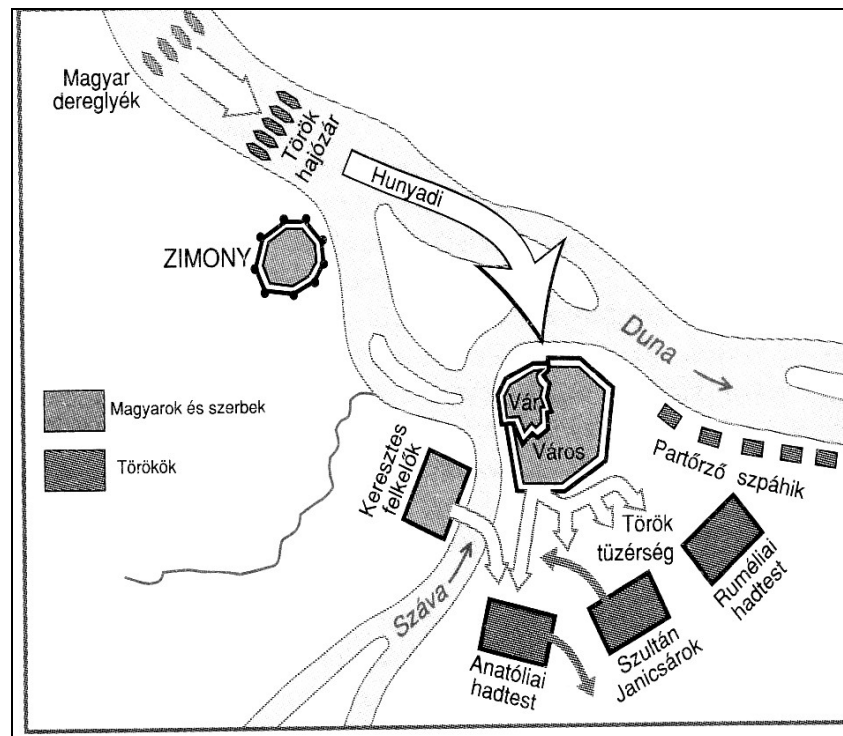
b) Húzza alá a helyes állítást az alábbiak közül!

Mohamed elfoglalta a várat.

Mohamednek kiváló tüzérsége volt.

A vár a Dráva és a Száva összefolyásánál feküdt.

c) Mikor volt (év) a vár ostroma?

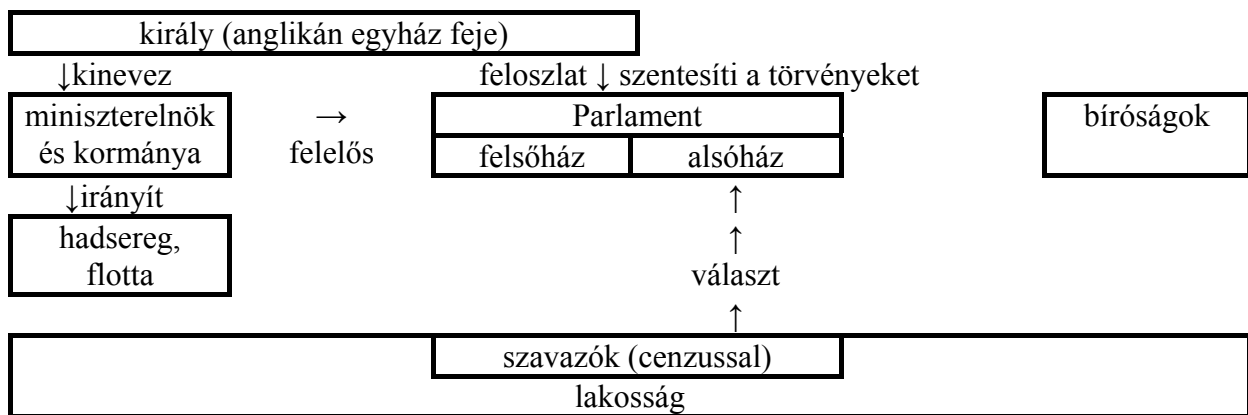

- d)** A vár védelméhez és felmentéséhez több híres hőstett, legenda is kötődik. **Az alábbiak közül aláhúzással válassza ki azt a két eseményt, amely nem ennél az ostromnál történt!**
- A) A vár parancsnoka a várból kitörve hősi halált hal megmaradt katonái élén.
- B) A pápa által küldött ferences szerzetes húszezres kereszties sereget toboroz, s oldalba támadja a szultán seregét.
- C) Egy hős védő a vár fokáról magával rántja a mélybe a lófarkas zászlót kitűzni kívánó törököt.
- D) Az ország középső és déli részét birtokló török sikeres hadjárata elakad a vár védelmét kitűnően szervező kapitány jóvoltából.
- E) Az országos főkapitány áttöri a török hajózárat és erősítést juttat a vár falai közé.

5 pont

4. A feladat az angol alkotmányos monarchia működésével kapcsolatos.

Döntse el az ábra tanulmányozása után, hogy az állítások igazak vagy hamisak! (Ha az állítás bármelyik eleme helytelen, akkor az állítás hamis!) Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 1 pont.)

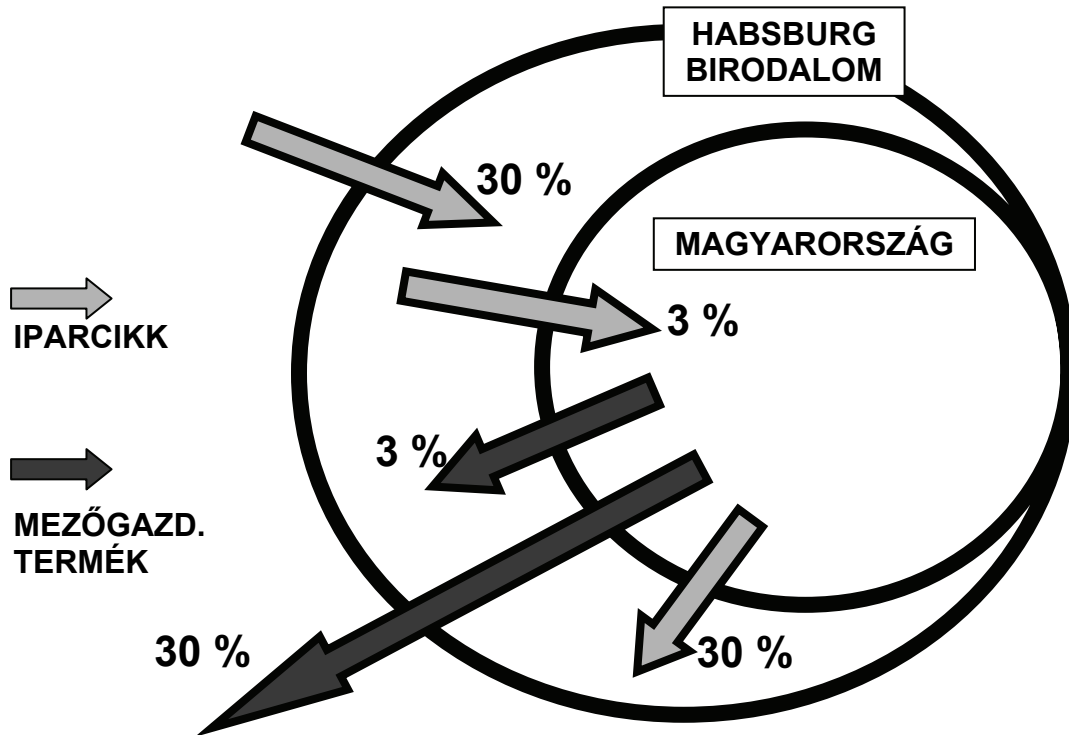

Állítás	igaz	hamis
a) A XVIII. századi ellenreformáció győzelmeként Angliában megalakult az anglikán egyház, melynek feje a király.		
b) A király továbbra is befolyásolni tudta a törvényhozást, hiszen bizonyos feltételekkel feloszlathatta a Parlamentet, illetve szentesítése nélkül érvénytelenek voltak a törvények.		
c) A végrehajtó hatalom a törvényhozónak volt felelős.		
d) Az alkotmányos monarchia két garanciája a hatalmi ágak elválasztása, és az általános választójog.		

4 pont

5. A feladat Mária Terézia tevékenységéhez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A Habsburg Birodalom és Magyarország vámhatárainak vámtételei a XVIII. század második felében

- a) Hogyan nevezzük Mária Teréziának azt a rendeletét, amelynek vázlatos rajza fent látható?

.....

- b) Mi volt a célja annak a megkülönböztetésnek, hogy a magyar mezőgazdasági termékekre különböző vámot vetettek ki, attól függően, hogy a Birodalomba vagy a Birodalmon kívülre történt a szállítás?

.....

.....

- c) Milyen következményei voltak ennek a vámrendszernek a magyar iparra nézve?

.....

- d) Hogyan nevezzük a királynő által 1767-ben kiadott rendeletet, amely a jobbágyok földesúri terheit rögzítette?

.....

4 pont	
--------	--

6. A feladat Németország nagyhatalommá válásával kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)

„11.tc. A szövetség elnöke Poroszország királya, aki a német császár címét viseli. A császár a birodalom képviselője nemzetközi kapcsolatokban, hadat üzen és békét köt a birodalom nevében, szövetségeket és más szerződéseket köt külhatalmakkal, követeket akkreditál és fogad. A birodalom nevében való hadüzenethez a Szövetségi Tanács beleegyezésére van szükség, hacsak nem történt támadás a szövetség területe vagy partvidéke ellen.” (Németország alkotmánya; 1871)

a) Melyik az a jelentős német anyanyelvű lakossággal rendelkező birodalom, amelyik katonai veresége hatására kénytelen volt elfogadni, hogy nélküle valósul meg a német egység?

.....

b) Mikor és hol zajlott le a porosz sereg franciák elleni győztes csatája, amely elvezetett a német egységhez?

Év:

Helyszín:

c) Nevezzen meg két olyan tényezőt, amelyek hozzájárultak a franciák elleni porosz katonai győzelemhez!

.....

d) Nevezzen meg olyan területet, amelyet az 1870-71-es francia–porosz háborút lezáró béke csatolt Németországhoz!

.....

e) Mi lett a hivatalos neve Németországnak 1871-ben?

.....

f) Szükség van-e a fent idézett német alkotmány értelmében a hadüzenetnek a Szövetségi Tanács egyetértésére, ha idegen állam támadja meg az országot?

.....

4 pont

7. A feladat az életmód változásához kapcsolódik a XIX-XX. század fordulóján Magyarországon.**Húzza alá a helyes mondatemet a forrás és ismeretei segítségével!** (Elemenként 1 pont.)

„Gondosan kicsavart a két lópokrócból egy sárga disznóbőr koffert, mely drága anyagával, finom kidolgozásával harsányan elütött a környezet minden darabjától. Kíváncsoktak rá a fényűző fürdőhelyek hotelcímkei. [...] Idehaza áll már a Nyugati pályaudvar Eiffel-féle indócsarnoka. Egy nyári éjszakán kétszer van éjfél Budapesten: tizenkettő után tizenhat perccel visszaigazítják az órákat nulla órára: életbe lép országszerte a közép-európai zónaidő. [...] A kávézó teraszán szívja szivarját a langy nyárestében, amikor a porköpenyes-porszemüveges automobilista lekanyarodik az Erzsébet körútról puffogva-zörögve, s begurul egyenesen a törzskávéháza elé. Az úri közönség tapsol-ünnepel s pezsgőt bontat a pezsgőgyáros sportsman tiszteletére.

[...] Száz darab vizitkártyát rendelek vajsín kartonon. Azután méretet vétetek Kamarásnál, Taylor for Gentlemen, a Papnövelde-utcában, tiszta gyapjú felöltőt, két öltözet ruhát, szakkót, sétakabátot, frakkot, szmokingot rendelek, sürgősségi felárral. A Pompl fogadóiban ebédelek, s a fennmaradó időt arra használok, hogy néhány apró, de nélkülözhetetlen kelléket beszerezsek: szivart cédrusdobozban, szárnyasgallért, semmiségeket.” (*Lengyel Péter: Macskakő című regényéből*)

a) A XIX. század végén az úri férfidivatot már nem annyira Franciaország diktálta, hanem

1. Németország. 2. Anglia. 3. Olaszország.

b) Az automobil-gyártás fellendülése miatt ez a jármű Magyarországon is

1. elterjedt a középosztály körében. 2. olcsó tömegtermékké vált.
3. egyre népszerűbb lett, de még csak az elit körében.

c) Az országszerte érvényes pontos idő bevezetését

1. a vasúthálózat kiépítése és üzemeltetése tette szükségessé.
2. a telefonhálózat országos kiépítése tette szükségessé.
3. az állami közoktatás kiépítése, azaz a nyolcórás iskolakezdés tette szükségessé.

d) A korszakban épült ki Párizs és Bécs mintájára Budapest szerkezete:

1. a körutak és sugárutak. 2. a számmal jelölt utcanevek.
3. a hidak és hajózható csatornák.

4 pont

8. A feladat a szovjet blokk kialakulásával és jellemzőivel kapcsolatos.

Párosítsa a fogalmakat a képekkel, illetve a szöveges forrásokkal! Egy fogalom kimarad!
(Elemenként 0,5 pont.)

Fogalmak:

a) internálás	b) beszolgáltatás	c) lakosságcsere	d) egypártrendszer
e) tervgazdálkodás	f) vasfüggöny	g) hidegháború	

- A) „Míg 1946 és 1956 között a szabadpiaci árak körülbelül meghétszereződtek, addig a beadási árak legfeljebb 150%-kal nőttek. A búzát például 60 Ft-ért vették át mázsáncént, miközben önköltsége körülbelül 280 Ft, szabadpiaci ára pedig 300 Ft volt. S aki nem tudott fizetni, annak portáján – a helyi rendőrség, illetve olykor az ÁVO embereinek kíséretében – előbb vagy utóbb megjelentek az »elszámoltatási bizottságok«, amelyek az eldugott javak után kutatva padlástól a pincéig mindent felforgattak.” (Romsics Ignác történész)
- B) „E vonal mögött vannak Közép- és Kelet-Európa régi államainak összes fővárosai – Varsó, Berlin, Prága, Bécs, Budapest, Belgrád, Bukarest és Szófia. Mindezek a híres városok és országuk lakossága a szovjet szférában fekszik és valamilyen formában alá van vetve nemcsak a szovjet befolyásnak, hanem Moszkva egyre nagyobb mértékű ellenőrzésének.” (Churchill beszéde Fultonban; 1946)
- C) „A kommunista pártokat, amelyek ezekben a kelet-európai államokban igen kicsik voltak, hatalomra emelték, (...) és ezek a pártok most mindenütt arra törekszenek, hogy megszerezzék a totális ellenőrzést.” (Churchill beszéde Fultonban; 1946)
- D) „...az atomfegyverek igazából nem fegyverek, hanem politikai eszközök.” (Eisenhower amerikai elnök)

E)

F)

Csehszlovákiából Magyarországra áttelepített magyar paraszt búcsúzik szlovák szomszédjától; 1947

képek/források	A	B	C	D	E	F
fogalmak						

3 pont

9. A feladat Magyarország két világháború közötti külpolitikájához kapcsolódik. Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„103. cikk. Az általános hadkötelezettséget Magyarországon meg kell szüntetni. A magyar hadsereget a jövőben csak önkéntes belépés alapján lehet felállítani és kiegészíteni.

104. cikk. A magyar hadsereg katonai erőinek összessége nem haladhatja meg a 35000 főt, beleértve a tiszteket és a pótkeret csapatait.” (A trianoni békeszerződés)

„A kisantant Állandó Tanácsa meglelégedéssel állapította meg, hogy a Magyarországgal folytatott tárgyalások lehetővé tették olyan megállapodások megkötését, amely Magyarország és a kisantant közötti mindennemű erőszakos eszköz alkalmazásáról való lemondást és a három hatalom részéről Magyarország fegyverkezési egyenjogúságának elismerését tartalmazza.” (A kisantant bledi nyilatkozata; 1938)

a) A trianoni békeszerződés melyik tilalmát oldotta fel a nyilatkozat?

.....

b) Az európai erőviszonyok milyen változásai ösztönözték a kisantantot a fentiek elismerésére?

.....

c) Milyen revíziós eredményt ért el Magyarország a nyilatkozatot követő évben?

.....

3 pont

10. A feladat a Kádár-korszak mindennapjaihoz kapcsolódik.

Nevezze meg az adatok tanulmányozása után a meghatározásokhoz tartozó élelmiszereket! Írja valamelyik, a felső táblázatban szereplő élelmiszer nevét a megfelelő meghatározás mellé az alsó táblázatba! (Elemenként 1 pont.)

A fontosabb élelmiszerek egy főre jutó fogyasztása (kg)			
élelmiszer	1930	1950	1970
hús	34	35	60
zsiradék	17	19	28
tej, tejtermék	102	99	110
tojás (db)	93	85	247
zöldség, gyümölcs	95	100	156
liszt	147	142	129
burgonya	130	109	75
cukor	11	16	33

meghatározás	élelmiszer
A leghagyományosabb és egyik legolcsóbb magyar élelmiszer. Fogyasztásának csökkenése azt jelzi, hogy más élelmiszerek fogyasztásának bővülése miatt kevesebbre van belőle szükség.	
Fogyasztása néhol már-már egészségtelen mértékűvé vált. Viszonylagos drágasága miatt fogyasztásának növekedése a Kádár-korszakban a jólét növekedésének jele volt.	
A XIX. századig luxuscikknek számított, mivel nem volt európai alapanyaga. A XX. században már Magyarországon is sokat termeltek belőle. Fogyasztása növekedett a leggyorsabban a vizsgált korszakban.	
Magyarországon a XVIII. században terjedt el, a szegények eledelének számított. Éppen ezért fogyasztása a jólét növekedésével csökkent.	

4 pont

11. A feladat a technikai civilizációnak és a gazdasági növekedésnek a környezetre gyakorolt hatásával kapcsolatos.

Az alábbiakban két olyan személyiséget mutatunk be, akik aktív tevékenységet fejtenek ki a globális környezeti problémák enyhítése érdekében.

Állapítsa meg a leírások alapján, hogy az idézetek melyikük álláspontját fogalmazzák meg! (Írja az idézet betűjelét a táblázat megfelelő helyére!) (Elemenként 1 pont.)

Al Gore: politikus, üzletember, Nobel-díjas környezetvédelmi aktivista; 1993-tól nyolc éven át az Egyesült Államok alelnöke volt, 2000-ben az elnökválasztáson alulmaradt George W. Bush-sal szemben. A politikával felhagyva, a világot járja előadásokat tartva a globális felmelegedésről és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésének szükségességéről. Meggyőződése, hogy az emberi tevékenység miatt bekövetkező felmelegedés megállítására és a folyamat visszafordítására gyors és határozott intézkedésekre van szükség.

Bjorn Lomborg: a Dán Környezetvédelmi Értékelő Intézet igazgatója, a Time magazin 2004-ben a világ 100 legbefolyásosabb embere közé választotta; 2008-ban a Guardian őt is azon 50 ember közé sorolta, aki megmentheti bolygónkat. Lomborg azt állítja, hogy a globális felmelegedést megállítani kívánó körülményes és sok billió dolláros mentőakciók inkább alapulnak érzelmi, mint szigorúan tudományos feltételezéseken, és a hatásuk az elkövetkezendő évszázadokat tekintve teljesen elenyésző lesz.

a) „Ha a Kiotói Egyezményt az Egyesült Államok is aláírná, az elkövetkező évszázadban több mint ötbillió dollár lenne annak összköltsége. Ezzel szemben áll a környezeti haszon: a század végére valamivel, mintegy 0,16°C-kal alacsonyabb lesz a hőmérséklet. A világ számára ez csaknem kétbillió dollár hasznot jelent. Összességében azonban az derül ki, hogy a Kiotói Egyezmény rossz üzlet: minden egyes elköltött dollár mintegy harmincnégy cent hasznot hajt. [...] A világ gazdagabb feléből Európa jár a legjobban, mert 1,5 billió dollárt fizet, de csaknem a felét nyeri vissza a jótékony hatások révén.”

b) „Sokkal fontosabb problémáink is vannak, mint a globális felmelegedés. Mindent a helyi értéken kell kezelnünk. Sokkal súlyosabb probléma az éhezés, a szegénység és a betegség. Ha ezeket megoldjuk, több embernek segíthetünk, még hozzá olcsóbban és megbízhatóbb módon, mint ha dollárbilliókat fordítunk a drasztikus éghajlat-problémára.”

c) „Azt halljuk, hogy a jegesmedvék sanyarú sorsa figyelmeztetés: »szigorúbban kell szabályoznunk az üvegházhatású gázok kibocsátását, ami összefügg a globális felmelegedéssel«. Még ha el is fogadjuk azt a téves feltételezést, hogy a Hudson-öbölnél 1987-ben élő jegesmedve-populációt kiindulópontnak tekinthetjük, vagyis évente tizenöt medve pusztul el, mit tehetünk? Ha az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével próbálunk segíteni, akkor legfeljebb tizenöt medve halálát kerülhetjük el. [...] Ugyanekkor ugyanebből a populációból negyvenkilenc medvét lőnek le évente, amin viszont könnyen segíthetnénk.”

d) „1997-ben nekem is szerepem volt a kiotói tárgyalások sikerében. A világ vezetői a japán nagyvárosban óriási jelentőségű egyezményt fogalmaztak meg azzal a céllal, hogy csökkentsék a globális felmelegedést okozó szennyezések kibocsátását [...] A Kiotói Egyezményt a fejlett világ 132 országa ratifikálta. Csak két fejlett ország van, ahol nem vált jogszabállyá. Az egyik az Egyesült Államok, a másik Ausztrália.”

Al Gore	
Bjorn Lomborg	

4 pont	
--------	--

12. A feladat a mai magyarországi választási rendszerhez kapcsolódik.

Egészítse ki a törvényszöveget a folyamatábra segítségével! *A folyamatábrában található fogalmak közül hármat írjon be a törvényszöveg megfelelő kipontozott helyére!* (Elemenként 1 pont.)

„7. § (1) Az egyéni választókerületben az első választási fordulóban az a jelölt lesz országgyűlési képviselő, aki megkapta az érvényes szavazatoknak több mint a felét, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott. (a továbbiakban: **a**)..... választási forduló)

(2) Ha az első választási fordulóban nem szavazott a választókerület választópolgárainak több mint a fele (a továbbiakban: **b**) választási forduló), a második választási fordulóban

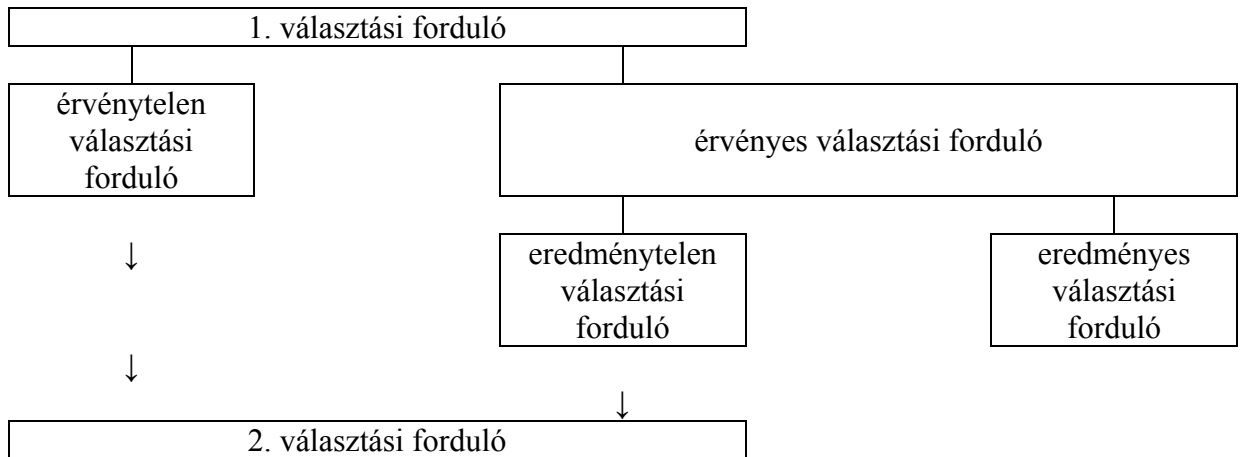
a) mindazok a jelöltek indulhatnak, akik az első fordulóban indultak;

b) képviselő az a jelölt lesz, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapta, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint az egynegyede szavazott.

(3) Ha az első választási fordulóban a választókerület választópolgárainak több mint a fele szavazott ugyan, de egy jelölt sem kapta meg az érvényes szavazatoknak több mint a felét, (a továbbiakban: **c**) választási forduló) a második választási fordulóban

a) azok a jelöltek indulhatnak, akik az első fordulóban az érvényes szavazatoknak legalább tizenöt százalékát megkapták; ha nincs legalább három ilyen jelölt, akkor az első fordulóban a legtöbb szavazatot elért három jelölt; ha a jelöltek közül bármelyikük időközben visszalép, helyébe másik jelölt nem léphet;

b) képviselő az a jelölt lesz, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapta, feltéve, hogy a szavazáson a választókerület választópolgárainak több mint az egynegyede szavazott.” (Választási törvény; 1989)

3 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó, egy **rövid** és egy **hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	Lovagi kultúra	rövid
	14.	Liberalizmus, nacionalizmus	rövid
Magyar történelem	15.	Mohácsi csata	rövid
	16.	Tatárjárás	hosszú
	17.	Áprilisi törvények	rövid
	18.	Magyar ipar a dualizmus korában	hosszú
	19.	Trianon etnikai hatásai	rövid
	20.	Önkormányzati rendszer	hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit.

Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!
Karikázza be a választott oszlop betűjelét!

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

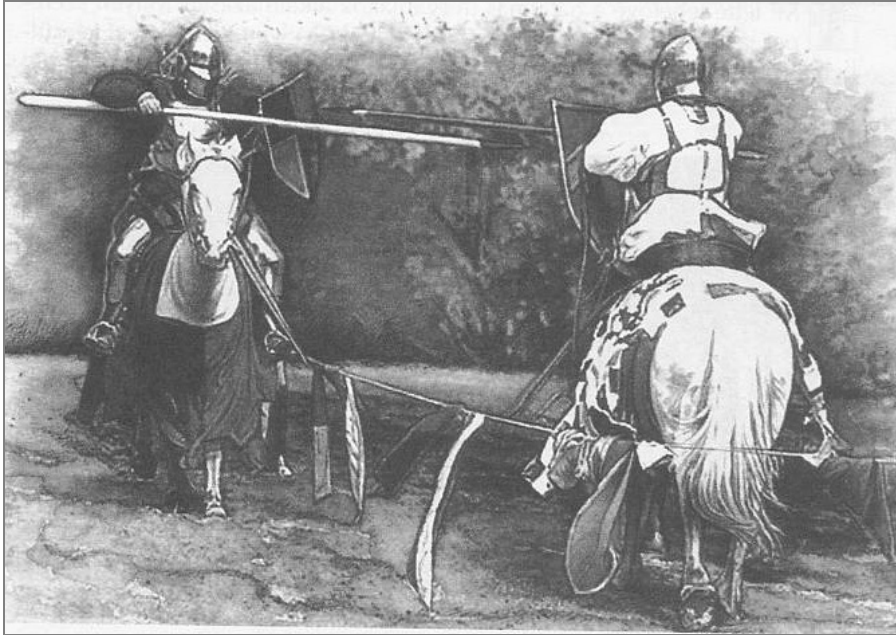
A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

13. A feladat a középkori lovagi kultúrához kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a lovagi kultúra azon elemeit, amelyek a mai európai kultúra részévé váltak, és azokat, amelyek ellentétesek azzal!

„Ha tüsszentesz, vagy elfog a köhögés, legyen rá gondod, hogy másfelé fordulj, és úgy udvarias, ha egyetlen csöpp se hull az asztalra. Evés után is szépen moss kezet: ne köpj a tálba, s ne fröcsköld a vizet.” (Lovagjelöltek illemtana; XIII. század)

„A két jó lovas megállapodott, hogy elmegy a hölgyekhez, segít rajtuk erejéhez mérten. Legott Normandia hercegnéje s a többi hölgy elé járultak, ezek igen örvendeztek jöttükön” (Froissart krónikája; 1400 körül)

Lovagi torna

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

14. A feladat a XIX. század főbb politikai eszméihez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a liberalizmus és a nacionalizmus összekapcsolódását a XIX. század első felében! Utaljon a két eszmerendszer közös célkitűzéseire!

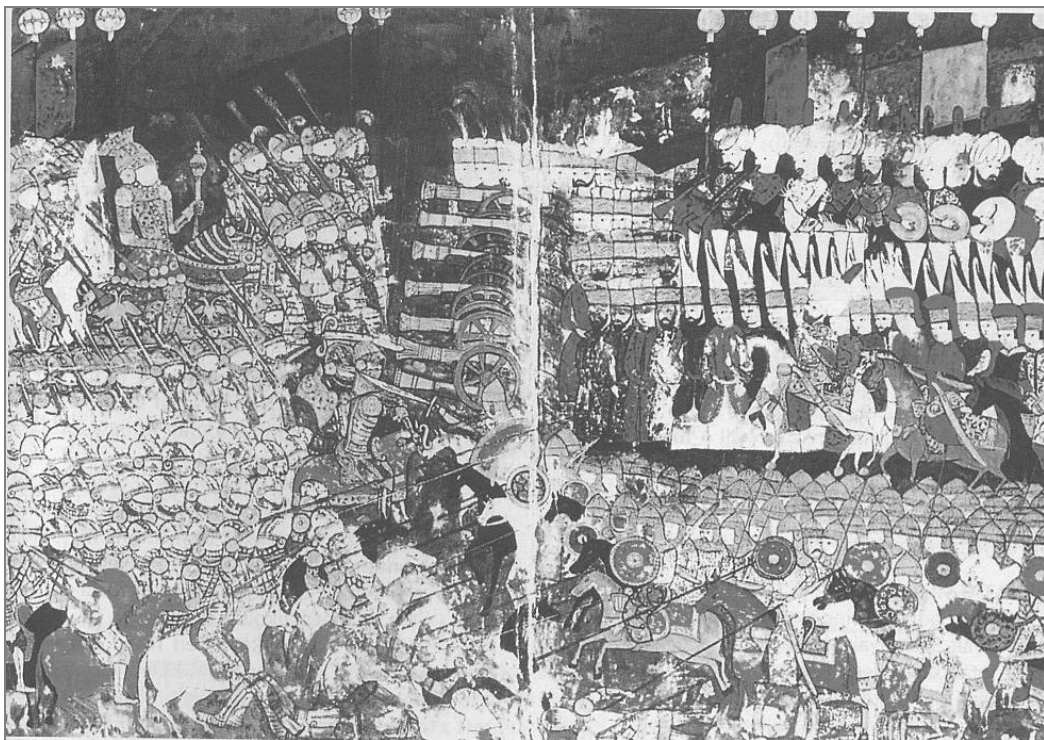
„Mi pusztán az államközösségben egyesített, észjogilag teljes jogú tagokból álló nép szuverenitásának eszméjén alapuló irányzatot értjük alatta, amelynek célja mind a közösséget illető politikai jogokból, mind az összesség által szavatolt általános polgári és emberi jogokból való egyenlő részesedés. Ennek eleget tesz, ha a jogot megadják minden polgárnak egyenlő mértékben, tehát amennyiben a kiváltságokkal szemben az azonos jog alapelvét juttatják uralomra.” (A „Demokrácia” című szócikk a Staatslexikonból, a liberális Rotteck és Welker írása; 1830)

„Talpra, németek! Talpra, német nép! Te egykor oly tiszteletre méltó, bátor és nagyra becsült nép! Talpra! Hasson át benneteket a nagy s olyan régen elfeledett testvériség! Érezzétek az azonos vér szent és eltéphetetlen kötelékeit, az azonos nyelvét és életmódját, hiszen éppen ezeket akarták ronggyá tépni az idegenek! Ne legyen többé katolikus és protestáns, ne legyen többé porosz és osztrák, szász és bajor, ne legyen többé gondolatbéli és akaratbéli ellentét köztetek – legyetek végre egységesek!” (Moritz Arndt Napóleon-ellenes kiáltványa; 1813)

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

15. A feladat a mohácsi csatához kapcsolódik. (rövid)

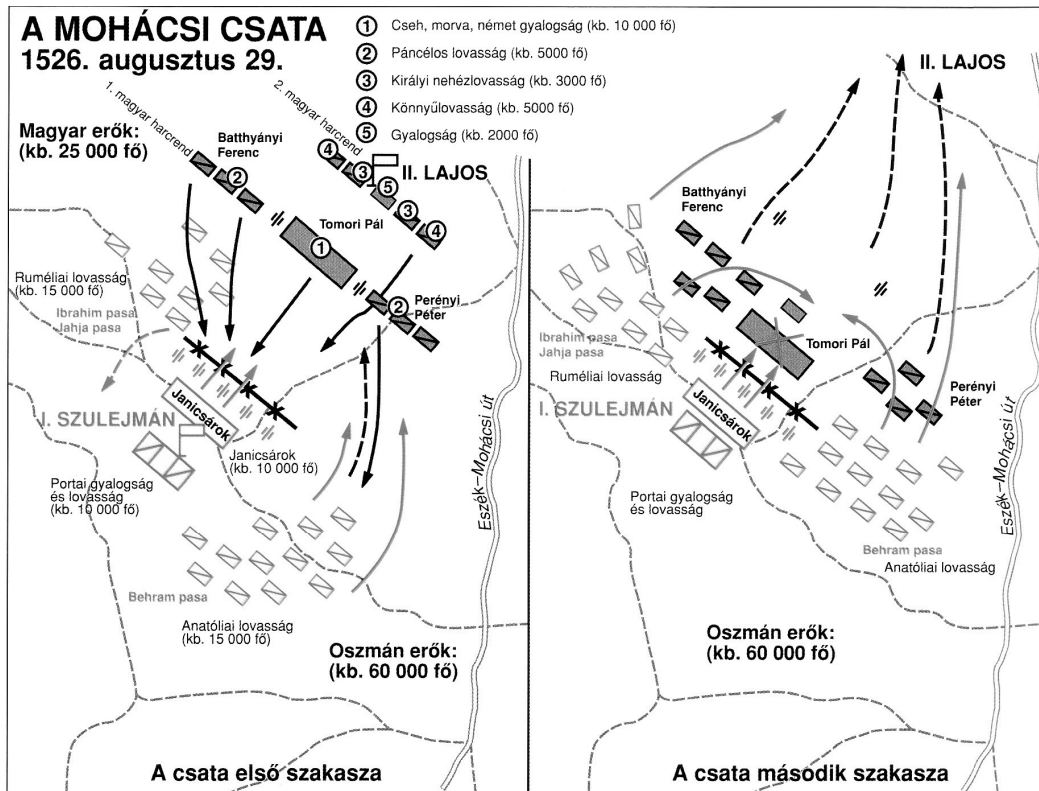
Mutassa be a források és ismeretei alapján a Mohácsnál szembenálló haderőket! Térjen ki a seregek összetételére, fegyverzetére, és ezek alapján elemezze az esélyeket!

A mohácsi csata török miniatúráján

Janicsár és szpáhi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	Pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
Osztószám 2		
Vizsgapont	12	

16. A feladat a tatárjárással kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a tatárjárás eseményeit! Válaszában térjen ki a tatárjárás embervesztéseiről szóló történészi vitákra is! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Megtudtam ezenfelül, hogy kun szolgálomat oltalmad alatt tartod. Ezért utasítalak tégedet, hogy ezeket a jövőben ne tartsd magadnál, és miattuk ne kerülj velem szembe. Nekik könnyebb elmenekülni, mint neked, mivel nem lévén házaik, sátraikkal vándorolva talán el tudnak menekülni, de te, aki házakban lakol, váraid és városaid vannak, hogy fogsz menekülni kezeim közül?” (Batu kán levele IV. Bélához; 1238)

„A tatárok nem messze a hadseregtől találtak egy gázlót, és egy éjszaka alatt mindnyájan átkeltek rajta, és hajnalban a király seregét körülvéve jégesőként kezdték lőni nyilaikat a hadseregre. A magyarok, részint hogy meglepték, részint hogy ravaszsággal megelőzték őket, fegyvert öltve lóra szálltak, de a katonák nem tudták uraikat, az urak katonáikat megtalálni, és amikor harcba indultak, lanyhán és egykedvűen vonultak. A nyíllövéses oly sűrűn estek, hogy a harcosokat szinte árnyékba borították, és a nyilak úgy repdestek a levegőben, mint sáskák és szöcskék szoktak szállni. [...] A király pedig nem volt képes felállítani a csatarendet. [...] És amikor több oldalon nyitva állt az út a királyi csapat előtt, a király anélkül, hogy felismerték volna, utat talált az erdő felé.” (Rogerius: *Siralmas ének*)

„A fenti előzetes számítások alapján a Dunántúl és a Kisalföld pusztulását területenként változó módon negyven és nulla százalék között húsz százalékra, a Nagy-Alföldet negyven és nyolcvan százalék között hatvan százalékra tehetjük. Figyelembe véve a tatárjárást követő éhínséget, az ezzel járó születéscsökkenést, magas gyermekhalandóságot és a járványok pusztítását, a magyarság pusztulása megközelíthette az ötven százalékot.” (*Győrffy György történész*)

„Mindent mérlegelve, hipotetikus értékkel annyi mondható ki, hogy az »elnéptelenedés« képzete az 50 százalékos országos pusztulásról igen-igen erőteljesen leszállítandó, alighanem 15–20 százalékra. Ami még mindig hatalmas szám, kegyetlen pusztulás, hiszen 3–400 ezer ember halálát jelenti.” (*Szűcs Jenő történész*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	Pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

17. A feladat az 1848. évi forradalomhoz kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be az áprilisi törvények szövegének felhasználásával, hogyan teremtette meg az 1848-as forradalom a polgári alkotmányos kormányzat alapjait Magyarországon!

„III. Törvényczikk. Független magyar felelős ministerium alakításáról.

3.§. Ő Felsége, s az Ő távollétében a nádor s királyi helytartó a végrehajtó hatalmat a törvények értelmében független magyar ministerium által gyakorolják, s bármely rendeleteik, parancsolataik, határozataik, kinevezéseik csak úgy érvényesek, ha a Buda-Pesten székelő ministerek egyike által is aláíratnak.

4.§. A ministeriumnak mindegyik tagja mindennemű hivatalos eljárásaért felelős [...]

6.§. Mindazon tárgyakban, mellyek eddig a m. k. udvari kancelláriának, a k. helytartó tanácsnak, s a k. kincstárnak, [...] köréhez tartoztak [...] Ő Felsége a végrehajtóhatalmat ezentúl kizárólag csak a magyar ministerium által fogja gyakorolni [...]

IV. Törvényczikk. Az országgyűlés évenkénti üléseiről.

6.§. Az évi ülés az utolsó évrőli számadásnak, és következő évi költségvetésnek a ministerium által leendő előterjesztése, s az irántoki határozatnak meghozata előtt be nem rekesztethetik, sem az országgyűlés fel nem oszlathatik.”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

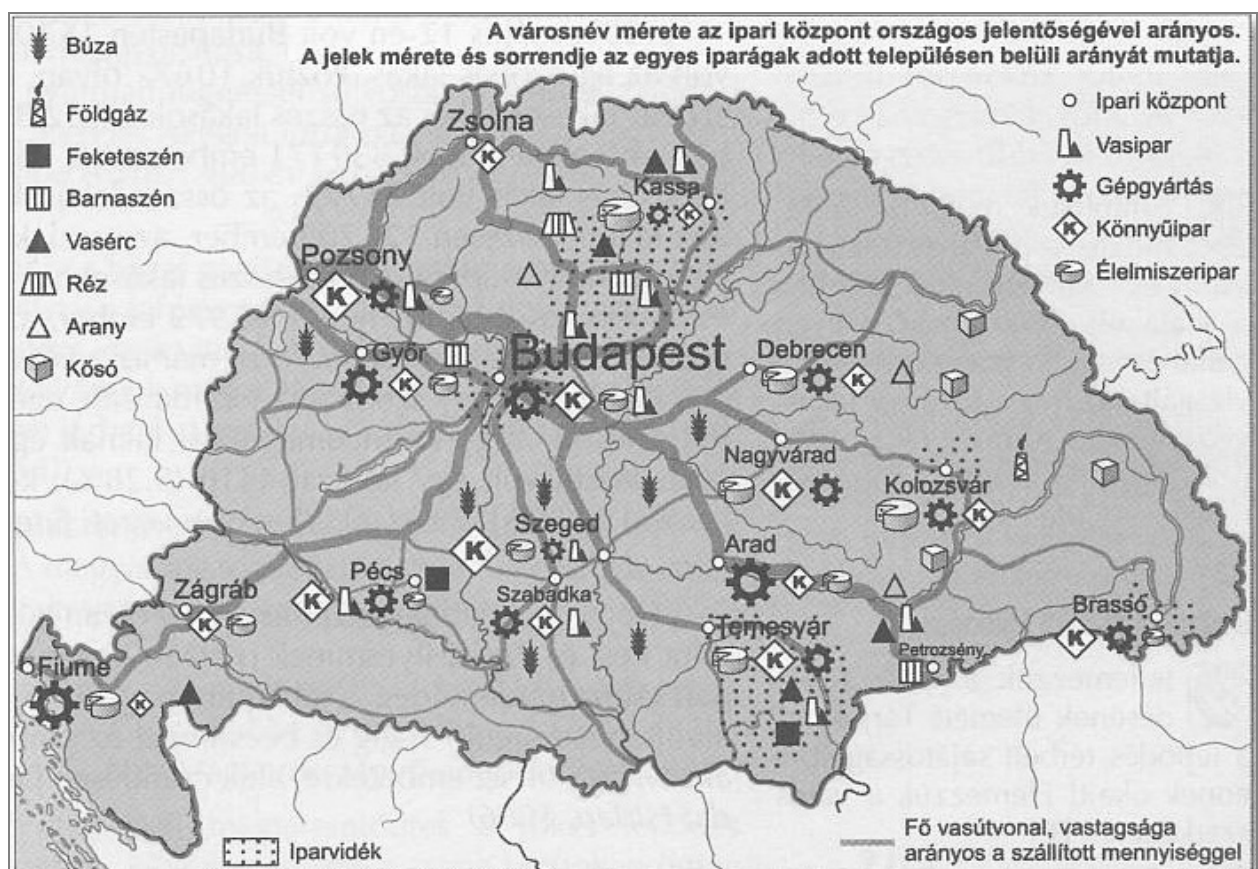
Szempontok	Elérhető	Elért
	Pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
Osztószám 2		
Vizsgapont	12	

18. A feladat a dualizmus kori Magyarország gazdaságtörténetéhez kapcsolódik. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei alapján Magyarország iparának fejlődését a dualizmus korában! Válaszában térjen ki az iparosítás feltételeinek megteremtésére, a fejlődő iparágakra és a földrajzi elhelyezkedésre! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

A hitelrendszer fejlődése (1890-1913)			
megnevezés	1890	1900	1913
A hitelintézetek tőkéje Magyarországon (millió korona)	2.624	5.666	14.407
A hitelintézetek tőkéje Ausztriában (millió korona)	6.448	11.220	25.457
Egy lakosra jutó tőke Magyarországon (korona)	172	337	769
Egy lakosra jutó tőke Ausztriában (korona)	272	429	872

iparág	A gyáripár szerkezetének alakulása							
	munkások létszáma és százalékos megoszlása				termelési érték és százalékos megoszlása			
	1898		1913		1898		1913	
	ezer fő	%	ezer fő	%	millió korona	%	millió korona	%
bányászat és kohászat	70	23,1	84	15,8	98	6,7	180	5,4
vas- és fémipar	44	14,7	62	11,5	184	12,6	503	15,2
gépipar	33	10,9	48	9,1	132	9,0	230	6,9
villamosenergia-termelés	3	1,0	13	2,4	35	2,4	75	2,3
építőanyag-ipar	32	10,5	66	12,4	51	3,5	136	4,1
vegyipar	12	4,0	26	4,8	83	5,7	241	7,3
nehézipar összesen	124	41,1	215	40,3	485	33,2	1185	35,8
textilipar	14	4,6	46	8,7	53	3,6	209	6,3
egyéb könnyűipar	48	15,9	141	20,8	178	12,4	451	13,6
könnyűipar összesen	62	20,5	157	29,5	231	15,8	660	19,9
élelmiszeripar	46	15,3	77	14,4	645	44,2	1287	38,9
összesen	302	100	533	100	1459	100	3313	100

A dualizmus kori Magyarország gazdasága

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

19. A feladat a trianoni békeszerződés etnikai hatásaival kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével a trianoni békediktátum következtében Magyarország nemzetiségi viszonyaiban bekövetkező változásokat! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Magyarország nemzetiségei				
Nemzetiség	1910*		1920	
		(%)		(%)
magyar	9 938 134	55,1	7 155 979	89,6
német	1 901 642	10,5	550 062	6,9
szlovák	1 946 165	10,8	141 877	1,8
román	2 948 049	16,3	23 695	0,3
ruszin	464 259	2,6	-	-
szerb	461 091	2,6	17 132	0,2
horvát	181 882	1,0	58 931	0,7
egyéb	185 115	1,0	39 199	0,5
Összesen	18 026 337	100	7 986 875	100

*Horvátország és Fiume nélkül

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

20. A feladat a mai magyarországi önkormányzati rendszerrel kapcsolatos. (hosszú)
Mutassa be az önkormányzati rendszer működésének főbb elemeit (feladat, szervezet, működés) a mai Magyarországon! Válaszában térjen ki arra, hogyan érvényesül helyi szinten a közvetlen demokrácia!

„42.§ A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzat joga. A helyi önkormányzás [...] a helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása. [...]

44.§ A helyi képviselő-testület önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül; gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat, az önkormányzat bevételeivel önállóan gazdálkodik, saját felelősségére vállalkozhat. [...] A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabályokkal.” (A Magyar Köztársaság alkotmánya)

A közvetlen demokrácia érvényesülésének, illetve korlátainak egy konkrét példája:

Önállósodás ipolyszögi módra

„Ipolyszög történetének kezdete még a XV. századig nyúlik vissza, önálló településként 1905-ig Riba (hal), 1973-ig Ipolyszög néven jegyezték, 1973-tól Balassagyarmat városhoz csatolták. A fennálló több mint 30 éves „házasság” ideje alatt kiépült a településrészen a teljes infrastruktúra, a közfeladatok ellátása megoldott volt. A településrész választópolgárai már 1993 tavaszán kezdeményezték a leválást, azonban a helyi népszavazás eredménytelen volt, míg a 2002. február hó 3. napján megtartott népszavazás érvényes és eredményes lett. [...] Az alakuló ülésre – a város által felújított községháza ugyan nem készült el –, az óvoda épületében került sor, ahol az ún. kötelezően tárgyalandó napirendeket követően elfogadták az önkormányzat szervezeti és működési szabályzatát, a szociális ellátásokról szóló rendeletet. [...] A leválás évében az új településnek nem volt költségvetése, ezért megállapodást készítettünk elő a 2006. december 31. napjáig Ipolyszögöt megillető, lakosságszámhoz kötött normatív állami támogatások megosztására, amit továbbra is a város [Balassagyarmat] önkormányzata kapott.” (dr. Tatár-Kis Sándorné cikkéből; 2007)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. Kereszténység	3	
	2. Középkori városok	4	
	3. Törökellenes harcok	5	
	4. Alkotmányos monarchia	4	
	5. Mária Terézia	4	
	6. Német nagyhatalmi politika	4	
	7. XIX–XX. századi életmód	4	
	8. Szovjet blokk	3	
	9. Horthy-korszak külpolitika	3	
	10. Kádár-korszak	4	
	11. Környezeti hatások	4	
	12. Választási rendszer	3	
		I. Összesen	45
II. Szöveges kifejtendő feladatok	13. Lovagi kultúra	12	
	14. Liberalizmus, nacionalizmus	12	
	15. Mohácsi csata	12	
	16. Tatárjárás	21	
	17. Áprilisi törvények	12	
	18. Magyar ipar a dualizmus korában	21	
	19. Trianon etnikai hatásai	12	
	20. Önkormányzati rendszer	21	
		II. Összesen	45
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		90	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: